

Door Jan de Waard

M.a.w.

Inleiding

'We begonnen met een lekkere huisgemaakte tomatensoep. Daarna kregen we een lekkere garnalencocktail. Het hoofdgerecht was een heel lekkere lamsbout met een lekkere mix van rode en groene sla. Als nagerecht had de kok een echt heel lekkere chocolademousse gemaakt. Al met al hebben we erg lekker gegeten!'

Uitleg

Deze lesbrief gaat over het gebruik van synoniemen, en over alternatieven om daarmee een tekst gevarieerder te maken.

Je leert wat synoniemen en alternatieve woorden zijn en dat het gebruik daarvan een tekst verbetert. Je ontdekt ook dat sommige woorden meerdere synoniemen of alternatieven hebben. Als toetje komt het begrip homoniemen aan bod.

Doelgroep

Deze lesbrief is geschikt voor vmbo-t, derde en vierde leerjaar.

Opdracht 1

a Lees de inleiding nog een keer.

Je hebt natuurlijk gezien dat het woord **lekker(e)** er wel zes keer in voorkomt. Dat leest niet 'lekker'. Ook als iemand deze tekst zou uitspreken, zou je waarschijnlijk denken: weet je geen andere woorden voor lekker? Want die zijn er volop!

Een ander woord voor hetzelfde begrip noem je een **synoniem**. Een synoniem heeft **dezelfde betekenis** als het oorspronkelijke woord.

b Schrijf de tekst van de inleiding over en vervang het woord (**heel**) **lekker** een paar keer door een ander woord. Doe het zo dat de tekst er gevarieerder van wordt.

c Wat betekent de titel van deze lesbrief? En waarom heet deze lesbrief zo? Als je de afkorting niet kent, zoek je hem op in het woordenboek of op internet.

Opdracht 2

Bedenk een of meer synoniemen voor de volgende woorden. Zet ze in het schema.

Woord	Synoniem
komisch	
applaudisseren	
keutel	
plezier	
onderbroek	
beker	
vies	
sterven	

Opdracht 3

Zoals je ziet in opdracht 1 en 2, zijn er woorden die meerdere synoniemen hebben. Vooral **sterven** heeft er veel!

Probeer nog minstens drie woorden met meerdere synoniemen te vinden en schrijf die op met hun synoniemen.

Opdracht 4

Een synoniem betekent hetzelfde als het oorspronkelijke woord. Maar soms wordt een woord vervangen door een woord dat **ongeveer** hetzelfde betekent.

ik kreeg een **tik**.
 ik kreeg een **klap**.
 ik kreeg een **oplawaai**.
 ik kreeg een **dreun**.

Dit zijn eigenlijk geen echte synoniemen. We noemen dit **alternatieven**. Je ziet dat er een **gradatieverschil** is tussen de woorden. Ze worden steeds 'erger'. Want wees eerlijk, wat krijg je liever: een tik of een dreun?

Maak zelf oplopende rijtjes alternatieven van de volgende (werk)woorden.

Ze glimlacht.	Hij slentert.	Opa fluistert.	Groot
Ze	Hij	Opa	
Ze	Hij	Opa	

Opdracht 5

In verhalen met veel dialogen doen schrijvers meestal hun best om niet de hele tijd vervoegingen van het werkwoord 'zeggen' te gebruiken. Gelukkig zijn er voor 'zeggen' heel veel alternatieven (geen synoniemen!).

Dus niet zo:

'Ik heb er zin in,' **zei** ik.
 'Maar waarom dan?' **zei** ze verbaasd.
 'Gewoon,' **zei** ik.

Maar zo:

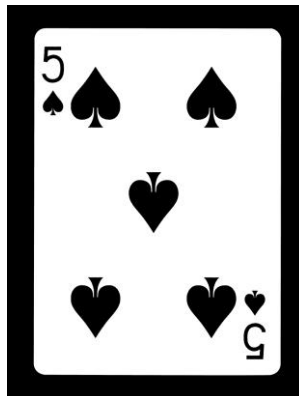
'Ik heb er zin in,' **zei** ik.
 'Maar waarom dan?' **vroeg** ze verbaasd.
 'Gewoon,' **antwoordde** ik.

Vervang het woord **zeft** in de volgende zinnestjes door alternatieven.

- a** Hij **zeft**: 'Niet direct omkijken, maar er zit toch een lelijkerd achter ons!'
- b** Ze **zeft**: 'Hou daar mee op!'
- c** 'Waarom?' **zeft** hij verbaasd.
- d** 'Gewoon, omdat ik het niet wil,' **zeft** ze.

Opdracht 6

- a** Bekijk deze zes foto's. Wat is de overeenkomst?
Tip: Spreek hardop uit wat je ziet.
Nog een tip: Het lijken synoniemen, maar dat zijn het niet.

- b** Kom je er niet uit? Hulplijntje: Het heeft te maken met de volgende foto.

Nog niet? Vul dan in de volgende zin het ontbrekende werkwoord in:
Niet veel voetballers ..... de bal zo mooi in de kruising als Lionel Messi.

De kans is groot dat je (behalve **schieten**) een van de volgende woorden hebt ingevuld:

schoppen, trappen, peren, rammen, jagen of **knallen**.

Dit zijn allemaal synoniemen of alternatieven voor **schieten**. En het zijn ook allemaal woorden die je ziet op de foto's. Alleen hebben ze daar een andere betekenis!

- c** Weet je nog meer synoniemen of alternatieven voor het schieten van een bal?

Opdracht 7

Schoppen, trappen, peren, rammen, jagen of **knallen** zijn dus synoniemen of alternatieven voor **schieten**. Maar al die woorden hebben op de foto's in opdracht 6 een andere betekenis. Woorden met meerdere betekenissen noem je **homoniemen**.

Bijvoorbeeld:

De **rammen rammen** hun hoorns tegen elkaar.

Of: Het **weer** is **weer** heerlijk!

- a** Bedenk zelf vijf homoniemen. Schrijf ze op en zet de twee betekenissen erbij.
b Bedenk ook een homoniem dat je, net als in de voorbeelden, in één zin kunt zetten. Schrijf de zin op.